Ч. 286 (11.636). Львів, четвер 26. грудня 1929. [illegible] Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Пригадка.

Загальні Збори Членів „Народньої Торговлі“ відбудуться в четвер, дня 26. грудня 1929 р. в 10-ій год. зрана в салі „Сокола“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

Того самого дня в 8-ій год. рано відправиться в Преображенській церкві при вулиці Краківській **Поминальне Богослуження і Панахида** за покійних членів „Народньої Торговлі“. **Дирекція.**

Комуністи і релігія.

Львів, 25. грудня 1929.

Більшовики теоретично стоять нібито на становищі свободи віри, вважаючи її приватною, чисто внутрішньою справою кожної окремої людини. Про людське око це становище навіть найшло відгомін у більшовицькій конституції. Одначе на ділі більшовики намагаються вирвати віру в кожної людини, вживаючи до цього всяких засобів, до терору включно. Кожна релігійна людина зазнає там при всякій нагоді багато труднощів, переживає безчисленні прикрости й зневаги. А все це в наслідках складається на те, що багато релігійних людей криється зі своєю вірою. Що більше, немало таких людей мусить виконувати свої релігійні практики потаємно, далеко від ока комуністів, себто переходити в підпілля для заспокоювання своїх душевних релігійних потреб.

Ще гірше представляється життя церковних громад, тобто правних релігійних одиниць. Бо згідно з більшовицьким законодавством кожна релігійна громада може там істнувати тільки в формі точно означеної, відповідно-зареєстрованої та офіціяльно признаної правної особи. Така релігійна громада мусить не тільки утримувати церкву і священика, але й мусить крім того оплачувати великі податки від церкви та її „прибутків“. Уже ця обставина відстрашує багатьох від належання до релігійної громади. Колиж зважити, що більшовицька влада розпоряджає наслідком реєстраційної системи, що обовязує всі рел. громади, дуже точними списками всіх їх членів і приноровлює до віруючих, як до непевних під соціяльним оглядом, всякі адміністративні й податкові репресії, то стане ясним, чому в релігійних громадах на загал дуже мало членів. Справді: положення церкви під більшовицькою диктатурою невимовно важке.

Отже боротьба з церквою ввійшла у більшовиків як нерозривний складник до всієї їхньої державно-устроєвої та адміністративно-політичної практики, або стала невідлучною частиною всієї більшовицької системи правління. Церкву поборює там держава всіми засобами, які є в її розпорядженні. Але попри те комуністи ведуть завзяту боротьбу з вірою. На тій ділянці держава активно нібито й не виступає, але боротьбу з релігією фінансово підтримує. Крім того ведуть там протирелігійну кампанію комуністи, отже та категорія громадян, що монополізує у своїх руках весь державний апарат. А це значить, що протирелігійну боротьбу веде там фактично теж держава.

Великі протирелігійні кампанії кріпнуть там і розростаються передовсім з нагоди більших церковних свят, як з нагоди Різдва, Великодня, Зелених Свят і т. д. І цього року з нагоди недалеких свят Різдва бачимо вже в радянській пресі підготовку до скріпленої протирелігійної кампанії, що розпалиться в часі самих свят. У київській „Пролетарській Правді“ з дня 22. грудня находимо у звязку з цією підготовкою незвичайно вимовну статтю п. н. „Проти релігії — за пятилітку“. Найбільше характеристичні й найвимовніші місця з тієї статті, що характеризують з комуністичного становища безвиглядність боротьби з релігією, подаємо на іншому місці. Тут хочемо спинитись тільки на одному моменті, порушеному в названій статті. Автор статті нарікає, що комуністичний загал ставився досі за байдужо до протирелігійної боротьби. „Директиви партії підкреслюють потребу підсилити боротьбу з релігійними впливами. Антирелігійна робота — це важлива ділянка клясової боротьби й вимагає відповідної уваги від усіх організацій. У роботі спілки войовничих безвірників мусить бути забезпечений партійний провід. Антирелігійна робота повинна бути складовою частиною всієї професійної роботи, бо боротьба з релігією — це боротьба за соціялістичне будівництво, боротьба за пятилітку. Жаден крок клясового ворога не повинен бути поза увагою партійних та професійних організацій. Треба зміцнити *фінансову базу* „спілки войовничих безвірників“, треба антирелігійної фільми. Протягом антиріздвяної кампанії за новим, а особливо за старим стилем, ми повинні добитися збільшення активних антирелігійників, ми повинні зміцнити роботу „спілки войовничих безвірників“ та всіх інших організацій. Тільки спільними силами, систематичною антирелігійною роботою ми зможемо остаточно знищити релігійну оману й покласти край намаганням клясового ворога через релігію чинити перешкоди соціялістичному будівництву“.

З наведеного цитату бачимо, що комуністи включають тепер боротьбу з релігією у програму клясової боротьби. Це значить, що кожний комуніст мусить вести протирелігійну боротьбу, без огляду на те, чи хоче нею займатися, чи ні. Далі комуністи стверджують, що досі протирелігійна боротьба велась у них не систематично, і тому тепер хочуть зробити її систематичною та передуманою. З тієї причини включають боротьбу з релігією у свій пятилітній плян т. зв. соціялістичної перебудови господарства, бо релігія є, на їх думку, одною з найбільших перешкод при здійснюванні пятилітнього комуністичного пляну переводження всього життя на соціялістичну базу. Щоби це завдання провести як слід, рівнорядно з програмою т. зв. пятилітки, комуністи вимагають зміцнення „фінансової бази“ для боротьби з релігією. Словом: більшовики думають взятись серіозно за ліквідацію „релігійної омани“.

Чи їм це вдасться провести — це інше питання. Ми певні, що не вдасться. Але про їх пляни знати не зашкодить, особливо, коли зважити, що вони вважають себе єдиними правдивими „оборонцями визискуваних і неволених“. Гарні оборонці, коли крім політичного насильства виконують ще й насильство над душами своїх співгромадян. Але хто намагається насилувати людського духа (бо інакше, як насильством, не може доказати слушности свого становища!), той не тільки не може мати слушности, але й не може ніколи рахувати на перемогу.

Справи рільництва.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, грудень 1929.

I.

Рільництво і тісно звязані з ним галузі сільського господарства є підставою всього економічного життя північно-західніх, як і інших наших земель.

Під цей час селянські господарства на наших землях перебувають у стадії перших спроб прищіплювання новітніх форм і технічних засобів. І то не в усіх повітах. Загалом робиться в цьому напрямі дуже мало.

Робота над піднесенням агрікультури йде в двох напрямках: зверху — від уряду, напівурядових самоврядувань і польських організацій, що спираються на уряд і самоврядування, і знизу — з самих наших мас.

II.

Скорочення селянського землеволодіння й як наслідок цього — бідування й всілякі злидні змушують більш активні одиниці зпосеред селян-господарів тягнутися до світла й думати про організовану працю. Господарські відділи в часописах безумовно роблять дуже корисну роботу, пробуджуючи свідомість селянина наводячи його на думку що можна дещо поліпшити в господарстві, зарадити свому лихові. Часопис „Сільський Господар“ і сільсько-господарські видання, в тім і господарські календарі причиняються до змін у господарстві на краще.

Але цього мало. Необхідна сільсько-господарська організація, яка велаб роботу пляново й фахово. Така робота ведеться лише в одному луцькому повіті на Волині, де вже рік працює філія т-ва „Сільський Господар“, маючи одну агрономічну силу.

За прикладом Луцька хотіли піти й інші повіти: Дубенський, Ковельський, Кремянецький і Володимирський, які вже зголосили до адміністративної влади заяви про заложення в себе філії „Сільського Господаря“. Здавалосьб, що коли економічна скрута й руїна селян-господарів вичерпуючо стверджена заявами фахівців у пресі, між іншим і в місцевій польській, ініціятива самого населення в напрямі саморятунку й самодопомоги при допомозі організації в сільсько-господарському товаристві повинна-б зустріти скрізь належну підтримку.

Одначе бачимо цілковито відмінне явище. Селянство згаданих вище повітів досі не осягнуло згоди на зареєстрування філій „Сільського Господаря“. Формальним приводом до неприняття заяв про заложення філій є розпорядження генерального комісара східних земель, зложене так, що кожний може його інтерпретувати по свому бажанню. Томуто в Луцьку була заява принята й філія зареєстрована, а в інших повітах заяви в тій самій формі відкинено.

Очевидно, колиб було розуміння необхідности сільсько-господарської організації та добра воля, то агрокультурна робота силами самого населення йшлаб уже й у інших повітах. Одначе треба ствердити цілковито противне — небажання дати можливість українському селянству згуртуватися в своїй сільсько-господарській організації. Чому?

III.

Зачинення „Просвіт“, труднощі, що їх має кооперація, нереєстровання філій „Сільського Господаря“, процес „Украінбанку“ в Луцьку й творення хрунівських псевдо-кооператив, сільсько-господарських та освітніх організацій та чисто польських кооператив усякого типу, — все це є звязане одною провідною думкою. „Рольніки“, кулка рільничі, каси Стефчика, регіональні господарські товариства, „Світла“, „Рідні Хати“ й т. д. мають одну мету: випяти культурно-освітню й економічну справу зпід проводу українських незалежних інтелігентів і віддати їх під чужий вплив. Отже, всією цією акцією кермує не культурницька й не економічна думка, а вузькі політичні мотиви. Уніфікація до останніх щаблів. Навіть там, де говориться про штучні погної, про господарську машину чи дійність коров.

Такі організації, як згадані вище, одержують великі кредити на свою, в дійсности не культурницьку й не господарську, а на суто політичну роботу. Зідають їх, банкрутують і знову просять про впорскування їм під шкіру нових доз гроша, що йдуть з нашого населення.

А в той-же час наші сільсько-господарські й кооперативно-господарські організації зустрічають усе нові труднощі в своїй роботі. На найвизначніший сільсько-господарський реферат агронома в кружку „Сільського Господаря" треба брати окремий дозвіл. Але цього мало. Від кількох тижнів введена стемплева оплата за дозволи на безплатні реферати по сільському господарству та на організаційні збори кружків, чого досі не було. Побирання цієї оплати цілковито гальмує роботу й руйнує кружки.

IV.

Про політичну тенденцію в таких ділянках як гній, паша для худоби, машина й т. д., свідчить хочаб таке цікаве явище. § 1. статуту регіонального товариства під назвою „Господарське Обєднання Здолбунівського повіту на Волині" звучить так:

„З метою **духового обєднання** людности, що мешкає на Волині в Здолбунівському повіті, організації й оборони їхніх інтересів в справах освіти, оподаткування, кредиту й інш., піднесення рільництва, розвою промислу, підтримки торговлі, а також навязання контакту з іншими господарсько-суспільними організаціями, що стоять на ґрунті польської державности, повстає культурно-господарське товариство під назвою „Господарське Обєднання Здолбунівського повіту на Волині".

А в § 6 говориться, що членами товариства можуть бути особи „національности польської, чеської й української".

Вже перші рядки цього параграфу цілком ясно говорять, що мета подібних товариств полягає не в культурі й не в господарстві, а в політиці — „духовому обєднанні" чи уніфікації. А ті, що не побажають ввійти „в контакт" з цими уніфікаційними установами, згори в самому статуті зараховуються до тих, що не стоять на „ґрунті польської державности".

V.

Врешті, не в тому вся справа. Всі ці штучні псевдо-господарські й псевдо-кооперативні т-ва та організації є мертвородженими дітьми. Впорскування їм все нових кредитів хоч і тримає їх при житті, але не робить їх працездатними.

Біда нашого хліборобського населення в тому, що, по-перше, на ці мертві, штучні новотвори йдуть грошеві соки збіднілого населення, а, по-друге, що вони гальмують здоровий природній гін населення до введення й засвоєння собі культурніших форм господарування та до організованої ратункової акції від кризи, яка має тенденцію змінюватися й вже загрожує селянству руїною. Найближча весна обіцяє нашим рільникам повне безгрошівля, брак насіння й півголод. До цього веде надмірна випродаж збіжа на податки; зворот позичок, затягнених на засів; лихварські проценти приватників, що доходять до 5—8 місячно, а також катастрофа хмелярства й заламання бурякової справи. Плянтатори цукрових буряків вже перед кількома тижнями здали їх представникам цукроварень і досі не тільки не всі одержали гроші, але ще й не знають, по скільки буде їм заплачено. Брак організації робить, таким чином, з нашого хлібороба невільника в руках консумента. А організуватися з метою піднятття свого господарства й оборони своєї праці йому не дають.

В. Островський.

Боротьба з релігією в УСРР.

„Проти релігії — за пятилітку".

Під таким вимовним заголовком приносить „Пролетарська Правда" з 22. грудня ц. р. статтю, в якій робить підсумки дотеперішньої боротьби комуністів з релігією. Стаття варта того, щоби з нею бодай у витягах, познайомилися наші читачі. В ній читаємо:

„Доба прискореного соціялістичного будівництва, підсилений наступ пролетаріяту на капіталістичні елементи міста й села викликає активізацію та шалений опір від глитайських і непманських прошарків населення. Тисячі фактів свідчать, що церковники всіх культів виступають у перших лавах проти всіх заходів комуністичної партії та радянської влади.

Використовуючи відсталу частину робітництва та бідняцько-середняцького селянства, вони намагаються через них, присипляючи їхню клясову свідомість, зміцнити позиції релігії, загальмувати процес соціялістичного будівництва, прищеплюючи байдужість до громадської роботи, агітуючи проти безперервки, тощо.

За доби соціялістичної реконструкції більше ніж коли шкідлива роля релігії, більше ніж коли релігія стає за гальмо соціялістичного будівництва. І тому ми повинні піти в рішучий наступ на темряву, сильніше вдарити по релігійній омані, на конкретних фактах викриваючи її клясове коріння, її контр-революційність.

Треба одверто сказати, що цю небезпеку для соціялістичного будівництва, яка йде від релігії, не всі ще засвоїли. Треба одверто констатувати, що антирелігійна робота в нас є занедбана ділянка роботи. У плянах професійних організацій антирелігійна робота або зовсім не відбивається, або відбивається дуже мало. Деяке зрушення виявляють профспілки, партосередки та завкоми тільки підчас релігійних свят. Це, очевидно, є наслідком того погляду, що справа антирелігійної роботи — це справа „спілки войовничих безвірників", яка працює теж незвичайно мляво й здебільшого теж кампанійною методою.

Ми повинні прямо сказати, що наша антирелігійна робота кількісно й якісно зовсім не відповідає релігійній акції церковників, що ми навіть організаційно не охопили масового антирелігійного руху, який останнього часу чимраз більше зростає серед робітництва й селянства. Справді бо, хіба можна вважати, що 17.000 членів „спілки войовничих безвірників" на 160.000 членів профспілок і великої маси селянства округи є достатнє число? Справді бо, хіба можна вважати за достатні 19.130 карб., які дається з бюджету Політосвіти на антирелігійну роботу? 285 осередків „спілки войовничих безвірників" у Києві та 388 в окрузі — хіба це достатнє число для тієї великої кількости підприємств і клюбів, житлокоопів, що є в Києві та в окрузі? Хіба можна обмежитись виданням часопису „Войовничий Безвірник" із невеличким тиражем, який до того з великими труднощами виходить один раз на два тижні?

Робота „спілки войовничих безвірників" ще не пройшла в маси, не охопила робітників і, що особливо важне, їхніх родин. Осередки безвірників по житлокоопах існують як виняток. Такий стан антирелігійної роботи, звичайно, підсилює позиції церковників, створює сприятливі умови для їхньої брудної роботи насамперед серед родин робітників, селянок, і через них зміцнює вплив і на робітників".

Наведене не вимагає хіба ніяких коментарів. Дотеперішня протирелігійна боротьба комуністів не дає сподіваних наслідків і дати не може. А це комуністів дуже, а дуже болить.

Нові вибори в Англії?

Англійська робітнича преса пише, що парлямент може буде в найближчому часі розвязаний й Англія матиме нові вибори. Головна Управа Лейбур Парті виготовила вже для своїх членів інструкції в справі передвиборчої кампанії і користь своїх кандидатів. Але преса консерватистів переконана, що внутрішні парляментарні конфлікти дадуться поладнати і що парлямент не буде розпущений.

Перед морським роззброєнням?

Дня 21. грудня Бріянові вручено відповідь італійського уряду в справі морського роззброєння. Італія ставить пропозицію утворити французько-італійський морський парітет. Муссоліні вірить в можливість морського роззброєння. Французький уряд виготовляє в цій справі новий меморіял до всіх держав світа. Особливо Бріян плянує нову акцію в справі морського роззброєння.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ВАСИЛЬ БАЧИНСЬКИЙ

З перед десяти літ.

В „Ділі" з 15. грудня ц. р. помістив п. Ст. Гайдучок спомин „Чума з лопатою ходила", який потягнув мої думки у ті часи, про які згадує шановний автор.

Я був між тими, яких забрала вузкоторова залізниця та повезла, чи там поволікла з Немирова до Винниці, щоби відставити цілий транспорт хорих до лічниці, що містилась у кримських казармах. На стації у Винниці кожний хорий мусів давати собі раду як умів, та як міг. Я вештався по цілій стації та глядів за кимсь, хто занявся би мною та іншими хорими, що лежали в товарових вагонах. Та на жаль, не найшов я ні сліду із санітарної обслуги.

Після кількох годин чекання приїхали підводи, хорих поскладали на возах і повезли до лічниці.

В лічниці після довгих короводів, порозміщували хорих. Обдерта, чорна, непривітна кімната, напів розвалена грубка, в куті трохи соломи — це було місце, де я мав виздоровіти з тифу. У цій кімнаті лежало кількох старшин, які навіть не звернули ніякої уваги на нового квартиранта.

Так минуло кілька тижнів, довгих як вік, тяжких як олово.

Одного дня горячка зменшилась до нормального стану і я з радістю почав думати про поворот до куріня, бо якась велика, непереможна сила тягнула мене до тих, з якими я пережив хвилини радощів і горя, до тих, що бачили Винники, Бережани, Чортків, Житомір...

Та замісць постою застав я лише одну назву „курінь", бо сила його розсілась чорними могилками по українському чорноземі.

В Немирові, де був постій II. корпусу У. Г. А. усі публичні будинки були переповнені хорими. Великий будинок жіночої гімназії, мужеська гімназія, народня школа, приватна лічниця лікаря Черкавського, земська лічниця, монастирська школа — це все були місця, де II. корпус У. Г. А. зводив страшний бій з найлютішим своїм ворогом — тифом.

А скільки старшин та стрільців лежало по приватних кватирах, щодо цього навіть не було точної статистики.

Тут був один з пунктів, що творив „чотирокутник смерти".

Прийшла злука з Денікіном, і II. корпус У. Г. А. відходив у район Балта-Бершадь, щоби там відпочати та набрати свіжих сил до дальшої боротьби. Перед відходом з Немирова покликав мене до команди корпусу полк. Вольф, де я від от. Льонера дістав приказ залишитись у Немирові та переняти адміністративну команду всіх лічниць.

Протягом кількох днів команда корпусу покинула Немирів. Залишились сотні хорих, яким мало нести поміч кількох старшин та кільканадцятьох стрільців, що уже перехорувались.

Команда корпусу не залишила нам ні одного карбованця. Не лишила, бо сама не мала. Та, на щастя була Ковалівка. За цукор діставали лічниці усі харчі, ліки. Цукор був найкращим грошем. За нього привозили немирівські купці ліки, полотно, шкіру, то-що. Їздили і міняли це все за цукор в Одесі.

Лікарську поміч хорим несли д-р Банах, Стернік, місцевий лікар Черкавський та кілька сестер-санітарок, які прийшли до нас з армії Денікіна.

А страшний, лютий ворог геройської армії шалів. Кожного дня на коридорах лічниці лежало кількох чи кільканацятьох борців. Не вдержались перед лютим ворогом... Почорнілі, висохлі, обдерті... Ні гуку армат, ні іржання коней, ні крови червоної... Заїздив обозний віз, пара худих коней, кількох стрільців і остання дорога. Поскладали на возі, прикрили плахтою і повезли товаришів на вічний сон...

А там густо-часто хата для героїв не викінчена, або й не починана. Морози, зима. Та вони мали час. Спокійно, терпеливо ждали на возі. Товариші докінчували копати яму. Усі туди лягали. І з Поділля золотоколосого, і з Карпат зелених, і знад Сяну срібнопенного...

Без співу, без червоної китайки, без коня вороного.

Лиш тут і там виростав хрест, а на ньому криваві слова: „За волю України". І лікар д-р Коцовський, сотн. Білинський, пор. Калинович, пр. Ганкевич, пор. Пашко і ще скільки, скільки їх?

А десятки і сотні імен, виписані хіба у серцях батьків та матерей, геп за Збручем, під рідними стріхами... Глибоко вписані до самої крови...

Ми, серед цих страшних обставин, не звертали уваги на те, що ділялось на світі. Та мимоволі, доходили тривожні вісти. З півночі від Білої Церкви наближались більшовики. Це-ж ті, з якими ми до недавна воювали та які уважали нас за своїх лютих ворогів.

Зустрічі з цими носіями волі та свободи усім покривдженим недовго нам прийшлось ждати.

Перший свій виступ в Немирові зазначили більшовики розбоями та грабіжю. Розбили склади лічниці, забрали всі припаси харчів, а з хорих стягали накривала, шинелі та все, що під руки попало.

Для хорих та усіх членів У. Г. А. настали в Немирові ще важчі часи.

На освітні теми.

З приводу освітнього курсу для студентства.

Освітньо-відчитова комісія філії „Просвіти" ім. Т. Шевченка у Львові уладила в Академічнім Домі у днях від 9-го до 14-го грудня п. р. *освітній курс для студентства* в метою познайомити його з освітньою роботою. У нас це певного роду новість, хоч нпр. польська молодь користає з подібних курсів уже від кількох літ. І тому саме ця перша наша спроба є гідна уваги.

В ділянці народньої освіти, котра за весь час не мала у нас досі відповідної матеріяльної основи, ми не витворили і не могли витворити чистого типу освітників, хоч нпр. в економічній ділянці за розмірно короткий час ми можемо похвалитися вже навіть значним числом кооператорів, завдяки котрим ця ділянка щораз більше зростає. У нас освітньою роботою все ще займаються дориворочно, поза своїми фаховими заняттями, такі одиниці, що мають почуття морального обовязку. Та нині життя щораз більше комплікується і також в освітній ділянці ставить щораз нові вимоги.

Наша „Просвіта" за 60 літ своєї діяльности виробила вже для неї певні форми та випробувала методи, з котрими освітній діяч мусить познайомитися, коли хоче працювати з успіхом. При тому ще й дуже важливе питання змісту тієї роботи є приложенні до потреб і вимог життя. З цього погляду освітні курси для освітніх працьовників — це необхідна вимога, очевидно теж і для студентства. Це вказане тимбільше, що давніше молодь уже в середній школі познайомлювалася практично до деякої міри з тією роботою, теперже середньо-шкільна молодь звязана ріжними заборовами, а після вступлення на високі школи часто не знає, як до освітньої роботи забратись. З оцих мотивів поставлення щорічних освітніх курсів для студентства диктує конечність.

Перший такий курс відбувся у Львові минулого тижня. В понеділок (9. ц. м.) абс. унів. М. Дужий відкрив курс, вказуючи вище згадані мотиви його влаштування, після чого відбувся виклад на тему: „З історії освітньо-культурних змагань українського народу до війни". Прелеґент представив коротко ці змагання протягом цілої нашої історії і спинився докладніше на „Просвіті", вказуючи, яку ролю відіграло українське студентство в її народинах, початковій праці та в останнім її розвою. — У вівторок (10. ц. м.) о. Осташевський з Підберізець дав відчит: „Роля церкви, духовенства і церковних брацтв в освітній роботі". Референт зібрав багато енциклопедичного матеріялу і тему потрактував дуже широко. — В середу (11. ц. м.) голова Т-ва М. Галущинський вказав „напрямні освітньої роботи під теперішню пору". Богатий в думки і глибокий зміст цієї промови направду розворушив уми й серця слухачів; по вислову одного з них — „це були не лиш напрямні освітньої роботи, але й заразом напрямні нашого життя". — В четвер (12. ц. м.) дав реферат М. Дужий п. з. „Принагідні одиночні популярні виклади", розглядаючи такі їх три основні типи: 1) виклад як засіб освітньої аґітації, 2) виклад як доповнення, поглиблення, згл. поширення частинно вже засвоєного знання; 3) виклад на біжучі теми (актуальний). — У пятницю (13. ц. м.) пос. М. Рудницька в рефераті: „Орґанізація жіноцтва та його участь і значіння в освітньо-виховній роботі" зісувала сучасний жіночий рух та його значіння для людської культури, а далі — напрямні праці освіченої українки та форми орґанізації українського жіноцтва в місті й на селі. — В суботу (14. ц. м.) закінчила курс п. Н. Дорошенко викладом „Роля книги й бібліотеки в позашкільній освіті", торкаючися таких питань: книга — як підстава позашкільної освіти; самоосвітня праця бібліотекаря у громадській бібліотеці; „самоосвітній куток" та його зміст; катальоґи (списи) книжок до самоосвітньої праці; особа бібліотекаря і його праця: порадня читачам (консультація), бесіди, вистави, читання в голос то-що.

В звязку з останнім викладом уладжено для зразку самоосвітній куток „Шевченкіяна" і виставу книжок, що відноситься до позашкільної освіти й бібліотекознавства, в українській і дещо важнішого в російській, польській і німецькій мовах. Всім слухачам роздано для їхнього користування бібліографічні списки.

Фреквенція на курсі була вдоволяюча. На першому викладі було присутніх 70, на другому 110, на третьому 165, на четвертому і пятому по 120, на останньому 100 слухачів (розпочалися вже святочні ферії). У перших чотирьох викладах взяло участь 10 теольоґів. На всіх викладах було 25 проц. студенток.

На останньому викладі 25 проц. слухачів подало свої письменні завваги до вислуханого курсу. Ось кілька важніших виїмків з анкетних відповідей: „теми викладів дібрані добре"; „всі виклади поставлені на відповідному рівні, направду зацікавили слухачів". На думку значної частини слухачів „такі виклади варто би влаштовувати частіше"; „в майбутньому курсі (по різдвяних святах) взяти під увагу спеціяльні (подрібні) питання освітньо-виховної роботи в читальнях (методику) та поставити низку практичних лекцій"; „потрібно подрібних вказівок, як може з користю працювати студентська молодь серед робітничо-ремісникої молоді по містах, особливож у Львові"; „як підходити до людей та як здобути собі їх довіря?"; „як викорінити вороже партійництво з читалень, що утруднює, а то й розбиває просвітню роботу?"

Цих кілька голосів свідчить найкраще, що українська студентська молодь належно оцінила вагу свойого освітнього курсу. Тому започатковане діло слід би повести далі.

Д.

Більшовики бояться економічної кризи СРСР.

Народній комісар фінансів Брюханов заявив представникам преси, що золотий фонд СРСР. вже вичерпаний цілком і що радянські республики стоять на порозі економічної катастрофи, як що із СРСР будеться далі вивозити золото і ввозити европейські товари. За всяку ціну треба обмежити імпорт чужинецьких товарів.

Серед наших „русских".

Збори москвофільських установ.

В дні 25. грудня відбудуться загальні збори т-ва „Русская Школа" у Львові в салі засідань Ставропиґійського Інституту. Це товариство поставило собі за мету оснувати у Львові приватну російську ґімназію, на що ще досі не дістало дозволу від Шкільної Кураторії. На порядку нарад „Русск-ої Школи" поставлено м. ін. і цю справу. Головою т-ва є проф. о. д-р Т. Мишковський, секретарем С. Бендасюк.

Другого дня (26. грудня) відбудеться в салях „Русского Касина (в Народнім Домі) зїзд делеґатів „общества ім. Мих. Качковського", який буде попереджений Службою Божою і панахидою по померших членах т-ва у Преображенській церкві при вул. Краківській і в православній церкві при вул. Францішканській. На порядку нарад цього зїзду поставлено, крім вибору нової управи т-ва і почесних членів, ще й такі точки: звідомлення делеґатів про загальне культурно-економічне положення на місцях і їх інформації про нерухиме майно читалень, реферат про напрям діяльности т-ва, справа скликання торже-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Патентована вченість.

1. Про „русинів" та інші дива.

Факт, що про наше культурне життя й нашу літературу нема роками ніяких згадок у польських видавництвах не треба розяснювати чисто політичними мотивами. Не можна писати про те, чого не знаєш. І не можна мати претенсій до польських учених, професорів чи критиків, щоби вони цікавились нами більше, як лужичанами або басками. Адже у львівськім університеті недурно істнує окрема катедра для монгольської фільольоґії зі звичайним професором, а „руська" має покищо тільки надзвичайного професора.

Як можна домагатись від пересічного інтелігентного поляка, щоби він мав мінімальне поняття про нашу мову чи літературу, коли професори-спеціялісти від цих питань роблять враження найзвичайніших — кажучи делікатно — дилетантів?

Ось поважна книжка „Нарис історії літератур і літературних словянських мов"*). Видана вона як IX-ий том „Львівської славістичної бібліотеки" під редакцією трьох професорів львівського університету. Автори — один відомий авторитет літератури, другий професор львівського університету (саме призначений до Кракова), що іспитує наших студентів з... української мови й літератури!

Ця книжка, як довідуємось із передмови, „мала бути частиною підручної словянознавчої енциклопедії"; а тому, що намірeної енциклопедії не видали, тепер видають ці нариси окремо „у пересвідченні, що вона принесе справжню користь у праці над поглибленням у Польщі знайомости словянських народів".

Досить відчинити три розділи цієї книжки, щоби ствердити, що оба вчені не порозумілись навіть щодо спільної термінольоґії. Проф. Лер-Сплавінський у розділі п. з. „Руська (малоруська) мова", дійшовши до моменту, коли наша мова в Галичині зірвала з традицією книжно-церковною і з російськими впливами, бачить, що при слові „російський" треба дати пояснення. Ось воно: „Для тієї самої мети (зірвання з цією традицією) служить також заведення нової назви народу „українці" і мови „український", які мають означати повну національну єдність зі земляками зпоза кордону. Ці назви приняті вже у русинів майже загально, для поляків не мають значіння народности, лише території і торкаються наддніпрянської України. Тому, що наші старі традиційні назви „русини", „руська" мова (або коли треба точнішого лінгвістичного відріжнення: „малоруський") не можуть у польській мові викликати непорозуміння через змішування їх з назвою росіян і російської мови, можемо супокійно вживати їх надалі, так само як уживаємо польських назв „німці, німецький, англійці, англійський, влосі, влоський", дарма, що ті народи у власних мовах називаються зовсім інакше".

Коли ми це зрозуміли, то шановний професор хоче сказати, що в польській мові нема потреби називати „німців" — „дайче", а „англійців" — „інгліш", бо на це є інші своєрідні польські назви. (А проте в останніх часах у польській мові вживається щораз частіше термін „Італія", „італський"!). Те саме мало би бути і з терміном „український", який... у польській мові й літературі або досі не вживаний, або який важко передати. Важко вести дискусію при помочі таких прикладів!

Та станьмо на ґрунт поглядів шан. професора. Виходить, що „русини" — це ми в Галичині, українці це наддніпрянці, а росіяни це москалі. Відчиняєте розділ п. з. „Росія" про російську літературу проф. А. Брікнера і читаєте таке: „Непомірно глибше сягнув до нутра не тільки руської, але людської природи, до її диявольських і божих основ... Ф. М. Достоєвський". Отже проф. Брікнер незалежно від пояснень проф. Лер-Сплавінського вживає термін „руський" у значінні „російський". Переходите до нової глави п. з. „Література руська" написаної самим-же Брікнером і вже в першім реченні читаєте: „На літературі руській помстилась недостача державности, якої не заступила короткотрівала автономія гетьманщини; подія України..." Тут „руський" значить уже не „російський". Три сторінки далі автор пише про „Нормальний розвиток української літератури" і про те, що російський уряд „виступав проти вживання малоруської мови..." Та вже на другій сторінці (ст. 90) читаємо, що „багато більше від Старицького заслужився для руської сцени... Марко Кропивницький". А на тій-же самій сторінці автор уживає терміну „русини" виключно на означення галичан: „і з Києва піддержували цей рух, але аж 1848 рік його оживив і русини домагались признати їм їхні національні права".

Збираючи цю всю термінольоґічну саламаху до купи, для нас стає одно ясне: що польським ученим нелегко пролізає через горло термін „український", а старі традиційні назви „русини", мова „руська" — як каже проф. Лер-Сплавінський — „що не можуть у польській мові викликати непорозуміння" вживаються ними в трьох зовсім ріжних значіннях!"

А тепер послухаймо характеристики нашої

*) Aleksander Brückner i Tadeusz Lehr-Spławiński: Zarys dziejów literatur i języków słowiańskich", Lwów, 1929. Стор. 200.

ственного „общаго собранія" т-ва в найближчому році, ухвалення повновласти головній управі набувати і продавати недвижиме майно, реферат про виховання й освіту „русской молодежи", реферат про стан і розвиток „русской кооперациі" і внесення учасників з'їзду Центральна управа „общества Качковського" за підписами М. Заяца (голови) і К. Ганасевича (секретаря) взиває всі свої читальні і філії змінити в найкоротшому часі свої статути і вислати делегатів на з'їзд до Львова відповідно до висланих вже перед тим інструкцій.

З провінціональних москвофільських установ заповіли свої збори: кооператива „Нива" в Перемишлі (29 грудня, при вул. Гроодській 3), філія „общества Качковського" в Жовкві (відбулися 24. п. м. в салі „Ґвязди") й окружний з'їзд „Русской Сел. Организациі" в Сяноці 1 січня (в салі „Русск-ого Нар. Дому") для повітів: Устрики, Добромиль, Лісько, Березів, Сянік, Коросно, Ясло, Горлиці, Грибів і Новий Санч. — Щодо цих зборів, то варто відмітити, що львівський „Русскій Голос" накликує всіх пайщиків „Ниви" з Перемишля, аби вони явилися всі як один муж на загальних зборах тої установи і вибрали її з рук адв. д-ра Черлюнчакевича, бо інакше з „Нивою" станеться те саме, що вже сталося з „русскою бурсою" в Перемишлі. За що саме йде боротьба, нам не відомо. — Знов-же на зборах філії „общества Качковського" в Жовкві була поставлена справа продажі нерухомости тої філії в Сяноці і справа фундаціі ім. М. Качковського й будови власного дому. — При кінці згадаємо ще, що 20. п. м. засновано в Сяноці окружний союз кооператив для цілої Лемківщини.

Відгуки терору в СРСР.

Женевський денник „Курєр де Женев" поміщує дня 21-го ц. м. передовицю п. з. „Україна і Радянський Союз", беручи за вихідну точку резолюції „Українського Соймового Клюбу" в справі арештувань на Рад. Україні. Навівши з цих резолюцій один уступ про засоби терору, женевський денник освітлює протест наших послів дуже своєрідними інформаціями. Із них довідуємось, що наші посли висловлювали досі „похвали на адресу Совєтів, які дали Радянській Україні свободу й добробут". Аж... „під безпосереднім натиском своїх виборців" вони змінили несподівано своє становище".

Вже із наведених фраз бачимо, що автор цієї статті черпає свої інформації від дуже сумнівних осіб, які або зовсім не орієнтуються в наших від-

літературної мови, зробленої цим-же професором: „Творення нової літературної мови не могло очевидячки обійтись без чужих зразків. Бажаючи рішуче відмежуватись від впливів церковних і російських спочатку залюбки сягали до польщини, яка зрештою наслідком довговікового співжиття поляків і русинів на спільних землях мала віддавна сильний вплив навіть на народню руську мову. Цим шляхом попала в малорущину чимала скількість висловів тільки назовні зрущених, а богацько західно-европейських висловів переняли виразно за польським посередництвом. Напр. „міць, міцний, обіцяти, цікавий, отримати, полудневий, вибитний, порівняти, автор, акт, адвокат, ґазета, ґербата, барва, бутилька, рахувати, пакунок".

Цікаво, де шановний професор найшов таке слово в українській літературній мові як „вибитний"? Пишучи „бутилька" хотів мабуть написати „фляшка". Чи „автор, „акт" і „ґазета" перейшли до нас „виразно" через польську мову, а не російську — про це можна би посперечатись. Але коли вже фільольоґ хотів мати справжні докази впливів польської мови на нашу, то міг найти характеристичніші приклади: напр. на Вел. Україні такі родзинки як „келих", „кшталт", „допіру", „принаймні", „палац", „урочистий", „шляхетний", „коронка", а в Галичині „становить" (не в розумінні ставити), „засада" „өречення"... — цілу низку офіціяльної термінольоґії... Польська мова має не менше таких німецьких і французьких запозичень — та не в цьому справа. А в тому, що таку поверховну характеристику мови, яку находимо в згаданій книжці, можна написати про всяку, навіть екзотичну мову, нам зовсім невідому і без фільольоґічних студій, після години розмови з якимсь чужим спеціялістом.

(Докінчення буде.)

носинах, або злобно насвітлюють їх для своїх цілей. Такі інформатори мало приносять користи українській справі, дбаючи виключно не так про своє „освітлення", як радше про свій інтерес. Бо кема сумніву, що так можуть писати тільки крайно злобні або заінтересовані. Українська Парляментарна Репрезентація все займала одне й те саме становище до комунізму, ніколи його не зміняла і не потребувала зміняти, бо воно все було до комунізму і до комуністичної диктатури крайно негативне.

Зміни в німецькім кабінеті міністрів.

З Берліна пишуть, що на останнім засіданні соціял-демократичної фракції німецького парляменту обмірковувано справу димісії міністра фінансів Гельфердінга. Соціял-демократи вимагають, щоби новим міністром фінансів був член їх партії д-р Герц.

Проти червоного терору.

Протест української кольонії в Берліні.

Зібрані на зборах дня 19 грудня ц. р. представники українських товариств і організацій у Берліні:

1) п'ятнують перед цілим культурним світом більшовицький терор на Вел. Україні, що змагає до винищення українських національних і культурних діячів зпоміж світської та духовної інтеліґенції, селянства й робітництва;

2) висловлюють своє глибоке співчуття всім тим, хто під цю пору мучиться в більшовицьких тюрмах.

3) відкидають з обуренням негідну інсинуацію більшовицьких кол та їх прислужників, нібито теперішня хвиля протестів українського громадянства проти більшовицьких звірств інспірована якимись чужоземними чинниками;

4) рівночасно осуджують поведінку всяких радянофільських, москвофільських і польонофільських кругів, що йдучи у хвості чужих плянів, своїми вчинками та опортунізмом дискредитують український національно-державницький рух і стають на перепоні його консолідації.

Українська Громада в Берліні, Клюб Гетьманців, Організація українських націоналістів, Українське греко-католицьке духовенство, Союз Українських Старшин, Спілка студентів українців у Німеччині, Українське Академічне Т-во, Т-во українців-техніків „Основа", Т-во Допомоги Біженцям з України, Український Біженецький Комітет, Український Допомоговий Комітет, Т-во Прихильників Українського Спорту.

Протест Української Громади в Брюселі.

Українська громада в Брюселі, обговоривши останні події, що мали місце на Великій Україні, постановила:

а) рішуче протестувати проти крівавого терору, яким більшовицька влада на Великій Україні намагається здушити українське життя і національні змагання українців;

б) висловити горяче співчуття українській молоді м. Львова, яка чинно заманіфестувала свою відразу супроти ганебної і облудної політики більшовиків в українській національній справі.

Протест українського студентсва в Бельгії.

Українське студентство в Бельгії (Лієж, Брюсель, Антверпія, Занд, Жанглю, Варем), згуртоване в Національному Союзі Українських Студентів у Бельгії з осідком у Лієжі, зібране на зборах дня 12. XII. 1929 р.:

I. однодушно і якнайрішучіше протестує проти більшовицького терору на Вел. Україні, проти арештувань українських громадян і знущання над науковими робітниками, проти грабіжництва української національної культури;

II. витає і піддержує протест львівського студентства в дні 25. XI. 1929 р.;

III. п'ятнує ту частину української преси, яка стоїть на услугах червоної Москви, а також її наймитів-рабів, галицьких москвофілів і радянофілів;

IV. заповідає рішучу й безпощадну боротьбу з комунізмом і з симпатиками більшовицького комунізму.

За провід Національного Союзу Українських Студентів в Бельгії:
Карло Мулькевич, голова. Богдан Мохнацький, за секретаря.

Перемога націоналістів у Єгипті.

В Єгипті відбулися вибори, що дали перемогу націоналістичній партії. З уваги на теперішню ситуацію в Єгипті становище Англії буде спрецизоване щойно після покликання нового єгипетського уряду. Не виключена річ, що новий єгипетський парлямент відкине недавно заключену англійсько-єгипетську умову.

Солотвина буде містом.

На підставі розпорядку міністерства внутрішних справ до сільської громади Солотвина буде применений закон із 11. серпня 1923 про тимчасове урегулювання комунальних фінансів міських громад і тому з днем 1. січня 1930 Солотвина буде зачислена до міст і викреслена з сільських громад.

З життя наших установ.

З'їзд старших пластунів.

У днях 18—19 у пластовій домівці у Львові відбувався VII. з'їзд старших пластунок і пластунів, який закінчився мистецько-літературним вечером. На цьому вечорі виголосив д-р Дм. Донцов реферат п. н. „Пласт і державна традиція", у якому підкреслив головне завдання пласту: вироблення характеру, сили волі й витревалости в боротьбі за свій ідеал.

Також д-р В. Старосольський у своїм рефераті визначив пластові велику роль у вихованні молодого покоління.

Друга частина цього вечора почалась читанням творів молодих пластових поетів В. М. Янова, Павла Маріїчина й Андрія Пясецького. До найкращих річей належала новеля В. М. Янова на тлі нашої визвольної боротьби.

У дальшій програмі були гумористичні „Таборові пісні" написані під лад стрілецьких пісень, вертеп і гумористичний діяльоґ Ат. Фіґоля і В. Конрада.

Всю цю програму виконали члени „Мистецького Пластового Гуртка", що працює під проводом п. Олі Медведівної.

Вечір пройшов серед теплої, майже родинної атмосфери і залишив у пластової молоді дуже милий спогад. *Учасник.*

Після Заг. Зборів Т-ва „Сільський Господар".

У 284 ч. „Діла" з 24. грудня 1929 р. поміщено спис членів Головної Ради „Сільського Господаря" та їх заступників і членів Контрольної Комісії. Тому, що через поспіх і неясність телефонічних відомостей та через друкарські помилки, до цього спису вкралися деякі неточности, ми поміщуємо сьогодні вдруге точний список членів Головної Ради *Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар"*, вибраних на Загальних Зборах, що відбулися 20. грудня 1929. Голова: о. мітрат Тит Войнаровський. Члени Ради: 1. Інж. Юліян Павликовський, 2. Остап Луцький, посол. 3. Д-р Загайкевич Володимир, посол і член Ради Філії — Перемишль, 4. Мартюк Іван, директор П. С. К. — Копичинці, 5. Кобринський Володимир, член Ради Філії „С. Г." — Коломия, 6. о. Степан Онишкевич, член Ради Філії „С. Г." — Рудки, 7. Тершаковець Гринь, господар і посол, голова Ради Філії „С. Г." — Комарно, 8. Інж. Вакуловський Віктор, аґроном і член Ради Філії „С. Г." — Рогатин, 9. Інж. Мудрак, директор Т-ва „Дністер" у Львові, 10. Кернога Михайло, господар, Підберізці, пов. Львів, 11. Островський Володимир, голова Філії „С. Г." — Луцьк, 12. о. Пеленський Андрій, голова Філії „С. Г." — Стрий, 13. Д-р Макух Іван, адвокат і сенатор, Товмач, 14. Інж. Хроновят Михайло, аґроном, 15. Інж. Палій Андрій, аґроном, директор „Маслосоюзу" — Львів, 16. Д-р Бариляк Олександер, директор „Народньої Торговлі" — Львів, 17. Струтинська Марія, член Ради „Союзу Українок" — Львів, 18. Інж. Творидло Микола, аґроном і директор „Центросоюзу" — Львів. Заступники: 1. Інж. Хомишин Микола, аґроном, Богородчани, 2. Шепарович Юліян, директор „Центросоюзу" — Львів, 3. Чукур Юра, господар і член Ради Філії „С. Г." — Печеніжин, 4. Малицький Микола, власник дібр і голова Філії „С. Г." — Тернопіль, 5. Ліщинська Ольга, учителька господарства, Комарно, 6. Козубський Володимир, власник дібр, Кременець. Контрольна Комісія: 1. Капуста Микола, інспектор Ревізійного Союзу Укр. Кооператив — Львів, 2. Мудрик Андрій, директор „Маслосоюзу" — Львів, 3. Колтунюк Ярослав, директор „Дністра". Заступники: 1. Інж. Скоропада Іван, аґроном і директор відділу „Маслосоюзу" — Тернопіль, 2. Д-р Левицький Володимир, директор відділу „Маслосоюзу" — Коломия.

На організаційному фронті.

КОМАРНЯНЩИНА.

Заходами Повіт. Організації УНДО в Комарні відбулася дня 9. XII. ц. р. довірочна нарада в присутности делегатів сіл судового округа Комарно в числі 131, на котрій пос. Гр. Тершаковець зложив звіт з діяльности Українського Соймового Клюбу та представив тажке політичне й господарське положення українського народу взагалі, а зокрема під Польщею. Після виголошення 3-годинного звідомлення зібрані висказали повне довіря Українському Соймовому Клюбові і домагались при ньому скоординування праці всіх наших політичних партій, що стоять на національній платформі, з метою успішнішої боротьби не тільки з політичним противником, але також для піднесення господарсько-культурного рівня українського народу. Ухвалено також рідно-шкільні резолюції. Слід зазначити, що не зважаючи на погану дорогу, на нараду прибули делегати з найдальших сіл Комарнянщини.

САМБІРЩИНА.

Заходами п. Антона Лупького, студента прав у Луці, відбулося дня 15. XII. ц. р. посольське віче в Народньому Домі в Луці, на котрім посол Тершаковець у 3-годинному справозданні представив тажке положення нашого народу та вказав на способи боротьби за народні права. Віче ухвалило повне довіря Українському Соймовому Клюбові, а зокрема пос. Тершаковцеві за працю в соймі і в краю. Ухвалено рівнож усі ті резолюції, що й у Комарні.

РОГАТИН.

Дня 16-го грудня ц. р. відбулася в Рогатині довірочна нарада громадських радних рогатинського судового повіту. На нараду явилося 269 радних з усіх сіл повіту, в тому числі 14 начальників громад. Нарадою проводив Степан Бандура, начальник громади з Пукова й о. В. Телішевський, радний з Фраги. Промовляли посли Кузик і Целевич. У дискусії промовляли радні: Гондович із Загіря, Василь Кузенька з Долилян, Василь Радько зі Стратина, Мих. Белегай з Підмихайловець, Мих. Тичківський з Дібринова, Семен Мельник та Іван Бандура з Пукова, Іван Семенів з Липиці Гор., Михайло Літак із Залиппя, Яким Чачунь з Данильча, д-р С. Гладкий, радний з Рогатина і Василь Гладій із Кнігинич. Посли промовляли в справах громадських бюджетів і боротьби за українську школу. Ухвалено довіря Українській Парляментарній Репрезентації й Українському Нац.-Дем. Обєднанню, постановлено занятись акцією за рідною школою і рішено не вставляти до громадських бюджетів видатків на чужі цили, а лише на „Сільський Господар", „Рідну Школу" і „Просвіту". Серед радних слідне було велике зацікавлення справами громадських бюджетів і рідною школою. Підбадьорені успіхами тих громад, у яких посол Кузик вносив рекурси у бюджетових справах, а саме в Лучинцях, Бабухові, Підвиню, Мелиборах і т. д., постановили не вставляти до бюджетів у ніякій громаді видатків на не-українські цили.

НОВИНКИ

— **Звільнення п-ни С. Кордубівної.** В понеділок в 5. год. попол. випущено на волю п-ну С. Кордубівну, арештовану свого часу за мниму участь у підпольній організації. Вся польська преса писала про п-ну Кордубівну несамовиті історії. Тимчасом судове слідство виявило, що всі приписувані польською пресою п-ні Кордубівній злочини виссані з пальця. З уваги на такий вислід слідства прокуратура не мала підстави держати її в слідчій тюрмі і тому вона вийшла в понеділок на волю.

— **З розпуки.** Ванда Островерська, 51-літня жінка з учительських кругів у Налужі в Теребовельщині, утопилася в ріці Серет. До самовбивства довела її розпука по втраті своєї дочки, яка недавно померла.

— **Нові виборчі протести.** Найвищий суд у Варшаві, як виборчий трибунал буде розглядати в найближчих днях протести проти виборів в окрузі ч. 2 (пов. Варшава) і ч. 64. Свенцяни. В цих двох округах виборчі комісії уневажнили зложені лісти тому, що виборці відкликали свої підписи. З такої самої причини були уневажнені вибори в повіті Сандомирськім. В окрузі 64 уневажнено лісту Хлопського Сторонництва, в окрузі ч. 2 уневажнено монархістичну лісту.

— **Копальняна катастрофа.** У копальні „Юліюш" в Сосніовци завалився стіна камяного вугілля і придавила 5 робітників. Потрясення землі підчас катастрофи було таке велике, що у 23 домах, що стоять недалеко копальні, порісками стіни якби від землетрусу. Хто завинив за цю катастрофу невідомо. Ведеться слідство в цій справі.

— **Нові ціни хліба і муки.** У Львові усталено нові ціни хліба і муки, які обовязують від 24. XII. ц. р. Один кг. пшеничної муки 65 прц. коштуватиме у детайлічній продажі 73 сот., 1 кг. житньої муки 41 сот., 1 кг. хліба з житньої муки 33 сот., 1 кг. хліба з муки житньої урядового типу 44—46 сот. Ціни булок не зміняються.

— **Печі у трамваях.** У трамваях заведено печі для огрівання, але на жаль не у Львові, тільки у Празі. Ці печі будуть огріватись при помочі електрики. До тепер огрівається 60 трамваєвих возів, а з часом печі будуть заведені у всіх возах.

— **Фільмовий промисл.** Статистика виказує, що у фільмових підприємствах цілого світа інвестовано 4 міліони долярів, з чого половина припадає на Америку, де фільмовий промисл що до суми грошей вложених у підприємства, стоїть на третьому місці після підприємств продукції консерв та автомобілевих фабрик. В 1927 р. в цілому світі виготовлено 1.859 фільмів, з чого 743 в Америці, 404 в Японії, 278 в Німеччині, 151 в СРСР., 106 в Англії, 74 у Франції. В цілому світі істнує 57.000 кінотеатрів, із чого в Англії 25.000. При продукції фільмів працює в Америці 125.000 робітників, 30.000 статистів і 11.000 артистів та письменників. В Англії живе із фільмового промислу 70.000 осіб. Наслідком заведення звукових фільмів, в Америці зросло серед музик безробіття на 150 проц.

— **Такого перекладчика нам треба.** Відомий польський перекладчик французької літератури Бой-Желенський, приготовляє тепер до друку сотий том своїх перекладів. Цим сотим томом буде „Лямлель" Стендаля. Істнує вже ціла окрема „Бібліотека Боя-Желенського", у яку входять найкращі твори французького письменства, переведені цим працьовитим письменником на польську мову. Слушно сказав Новачинський, що один Бой-Желенський прислужився більше для зближення між Францією і Польщею, як париський народовий комітет і консуляти. Боя-Желенського називають амбасадором французької культури в Польщі. Бой-Желенський є з професії лікарем, але з любови до літературної праці покинув лікарську практику і від часу світової війни кидає на книгарський ринок щораз то нові переклади, яких що до вірности й краси та дбайливости ще ніхто не перевищив. Булоб добре, колиб українці діждались свого Боя-Желенського, який би хоч перекладами пробив українським читачам вікно до західньо-европейської літератури.

— **Політична змова у Загребі.** Югославянська поліція викрила в Загребі нову тайну хорватську організацію, яка переводила антидержавну роботу. Арештовані члени організації признались, що їх організація приготовляла кілька замахів при помочі пекольних машин на представників влади. Поліція сконфіскувала кілька пекольних машин. Один замах мав бути виконаний у катедрі підчас богослуження за короля, а другий на залізничім шляху підчас переїзду сербської делегації. До організації належало кількох вищих старшин армії, яких арештовано.

— **З Пекіну до Льондону автомобілем.** Англійський майор Келлюм вибрався автомобілем із Пекіну до Льондону і цю дорогу, довгу на 24.000 км., перебув щасливо. З Китаю їхав він через Індо-Хіни, з Калькути через Афганістан і Персію, Тегеран, Багдад, Байрут, Константинопіль, Болгарію, Мадярщину до Парижа, а звідтам до Льондону.

— **Весела 109-літня бабуня.** В ірляндськім селі Маскяньльоні живе собі 109-літня бабуня, Катерина Пляңкельт, яка добре памятає Вальтер Скота, котрий був приятелем її батька та часто бавив маленьку Катерину. Ця 109-літня бабуня має великий гумор і ціле село любить слухати її дотепів та анекдотів. Ще й тепер вона радо подорожує і має надію прожити ще з 50 років.

— **Плаваючий театр.** З Німеччини відпливе з початком 1930 року плаваючий театр. Це буде театр на кораблі „Про Арте". Всіх артистів і моряків буде понад 100. На кораблі є дві великі салі, одна на 500 осіб і друга на 1.500. Дальше є салі на вечері і танці, а також винарня на дні корабля. Плаваючий театр відвідає 50 пристаневих міст в ріжних краях світа. Між іншими відвідає теж в Америці Філядельфію, Болтимор, Вашінгтон, Ню-Йорк і Бостон.

— **Слуга віддалась за міліонера.** Весною приїхала з Норвегії до Америки 20-літня дівчина, дочка бідного рибалки, гарна білява Аделайда Інґебредсен. Вже дома навчилась вона була англійської мови, отже легко дістала службу, в міліонера Вілліяма Віллякса в Сайоссет, Л. Ай., коло Ню-Йорку. Там залюбився в ній 22-літній син міліонера і недавно з нею оженився. Батько його, якого майно подають на 120,000.000 дол., каже, що сина не хоче знати разом з його жінкою. Але син каже, що він найщасливіший у світі. Про поміч від батька не дбає, бо має 7,000.000 долярів.

— **Тільки пролетарі можуть мати золоті зуби.** З Москви пишуть, що Комісаріят Народнього Здоровля видав для дентистичних заведень окремий обіжник, який заводить велику ощадність у витраті золота на дентистичні цили. При пльомбованні зубів лікарі повинні брати під увагу клясове походження пацієнтів і їх політичні переконання. При вставлюванні золотих зубів пролетаріят має першенство. Пацієнти буржуазного походження мусять платити за золото подвійну ціну і половина з оплат належиться державному скарбові. На думку комуністів буржуазія може жити із попсованими зубами.

— **Як Бернард Шов ґратулює?** Бернард Шов відомий зі свого гумору й дотепу дістав недавно письмо від німецьких письменників, у якому нагадують йому, що німецький письменник Зиґфрид Требіш, перекладчик творів Б. Шова, святкує 60-літні уродини та що добре булоб, колиб Шов прислав цьому письменникові ґратуляцію. Бернард Шов вислав таку відповідь: „Я не вірю, що Зиґфрид Требіш вже має 60 років, бо він не виглядає на такого старого. А як що він є справді старий, то чому я маю йому з приводу цього ґратулювати? Чи Відень, це таке нездорове місто, що Ви вважаєте великим щастям, коли його мешканець дожив до 60 літ? Як я мав 70 літ, то мені ніхто не ґратулював. Як Зиґфрид Требіш буде мати 90 літ, ну, тоді можу йому поґратулювати, що він вже живе досить довго. А покищо, ґратуляція з нагоди 60-ліття булаб доказом браку доброго смаку і такту.

З театру.

ТЕАТР ҐОНҐ: „ЛЬВІВ У НОЧІ", СВЯТОЧНА РЕВІЯ В 14 КАРТИНАХ.

Дати в такому короткому часі як це зробив „Ґонґ" пять програм ревії — на це треба мати справді багато енергії й винахідчивости. Остання — одна з найкращих. „Ґонґові" бракує справжнього конферансіє, що вмів би навязати контакт з публикою; тому, коли його заступає така знаменита пара як М. Мерлінська і С. Бельський веселий настрій появляється від найзвичайнішої їх розмови.

„Залицяння стражака" — першорядна сценка. „Калиш" — міг би бути в репертуарі „Летучої Миші" в добі найбільшого її розцвіту. „Фіґуринки з порцеляни" запозичені звідти, у Львові, здається, досі невідомі. Є з чого посміятися слухаючи політичної „соймової" сатири п. з. „Інтерпеляція". Дуже дотепною вигадкою є мандрівка за кулісами гостя з китицею, якого обдирають з усієї гардероби.

Хто має таку мелянхолію, що взагалі не є вражливий на ніякий гумор, той погляне з приємністю на прегарні експресіоністичні декорації, які мінімальними ефектами дають повноту сценічної ілюзії.

З судової салі.

Дня 23. п. м. перед львівським судом присяглих відбулася розправа потри Івана Якубишина із Городиславич у Бобреччині, який провинився тим, що підчас сварки зі своєю жінкою Софією стріляв до неї кілька разів з револьвера і тяжко поранив, після чого поранив також брата своєї жінки і тестя, які хотіли боронити Софію. Слідство виказало, що Іван Якубишин довгий час жив зі своєю жінкою у незгоді, часто погрожував їй, а вкінці ненависть до жінки пхнула йому до руки револьвер. Суд присяглих засудив обвинуваченого на півтора року вязниці. Боронив д-р Лев Ганкевич.

Тогож самого дня у військовім окружнім суді відбулася розправа проти поручника Станислава Рогаля, обвинуваченого в тому, що державні гроші, призначені на перебудову і направу

засарві використав для своїх цілей, побудувавши собі за ці гроші хату вартости 3000 золотих. Акт обвинувачення закидає йому також, що він ужив дров, призначених для вояків, на особисті цілі та наказував ордонансові опалювати цими дровами його кімнату.

Розправа ще не закінчена.

Дописи.

ОЗІРНА. (Громадські вибори). Дня 15, 16. і 17. грудня ц. р. відбулися пораз четвертий вибори до громадської ради в Озірній. Перший раз вибрано 18 радних українців, 14 поляків і 16 жидів. Поляки запротестували і знесли 4-е коло. Нові вибори в четвертім колі нічого не змінили і поляки знов запротестували, але тим разом безуспішно. Коли прийшло до уконституовання громадської ради, радні поляки не прийшли на засідання всі три рази, внаслідок чого раду розвязано і розписано нові вибори. Треті з черги вибори до громадської ради принесли в результаті 18 радних українців, 18 поляків і 12 жидів. До уконституовання громадської ради знов не прийшло з тої причини, що місцевий учитель Антін Бялий (спольщений українець) своїм виступом спровокував радних українців так, що українці, боронячи свою народню честь, не взяли участи в уконституванні громадської ради. Так отже громадську раду знов розвязано і розписано нові вибори. За кожним разом листа, зладжувана громадським комісарем поляком, лишала багато до бажання, але остання листа перевисшала в тому відношенні всі попередні. Вистане згадати, що українці внесли 280 рекламацій з причини пропущення їх у виборчій листі. Та всі ці виборчі штучки не придалися на ніщо. Ті, котрим залежало на проволіканні комісарщини, як і ті, що рахували на зневіру серед громадян української народности, грубо перечислилися. Вибори, переведені дня 15. і 16. ц. м. в Озірній, виказали, що це був рахунок без господаря. Громадяни української народности, яким вже до живого допекла комісарщина та господарка наказного комісаря в громаді, виявили при виборах таку силу, таку зорганізованість, таку карність та громадянську дисципліну, яка була предметом подиву і подляків і жидів. Ані дощ, ані болото, ані страшне зимно, на якім приходилось чекати виборцям на свою чергу, не відстрашили наших громадян від сповнення свойого обовязку. Особливо українське жіноцтво і своєю чисельністю і в багатьох випадках своїм віком імпонувало всім: воно стояло від ранку до пізного вечора на сльоті й шарузі і видержало до кінця. І не зважаючи на все те, що діялося при виборах, українці здобули великою більшістю четверте і третє коло, тобто 24 радних. А що український нарід є справедливий, то друге і перше коло відступлено обом другим націям, внаслідок чого жиди вибрали в другім колі 12 жидів, а в першім колі вийшло 6 жидів і 6 поляків. По четвертих виборах до громадської ради в Озірній склад ради такий: українців радних 24, жидів 18, а поляків 6. Як зачувати, поляки знову вносять протести проти цих виборів. У приватних розмовах поляки кажуть, що по стороні українців був нібито комісар староства, який переводив вибори, а особливо комісар поліції з кількома постерунками, присутніми при виборах і через це, мовляв, поляки вибори програли. Те, що поліція стояла нібито за українцями, не позбавлене гумористики, а щодо виборчого комісаря, то він тільки звертав увагу громадському комісареві, чому то на 2.400 виборців у четвертім колі українські виборці знали всі, під яким числом вони записані в листі, а поляків треба було довго вишукувати. Але тут ясна справа: українське населення було зорґанізоване як слід і вміло постояти за своїм. І тільки це дало нам велику моральну перемогу.

РОГАТИНЩИНА. (Бюджети є правом громад!). Повітовий виділ у Рогатині вставив до бюджетів громад Лучинці і Бабухів видатки на ріжні польські цілі. Громади з цим не погодилися і в їх імені посол Кузик вніс проти небажаних для громад асиґнувань у бюджеті рекурс до воєвідства у Станиславові. Воєвідство узглядинило ці рекурси і таким чином ті небажані видатки в бюджеті в сумі по кількасот золотих для кожної громади будуть скреслені. Такі рекурси узгляднено також для деяких інших громад у рогатинському повіті.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Михайло Олексишин, парох Суховолі, пов. Броди, Найдорожший і ніколи Незабутній Татко й Дідуньо, заснув у Бозі, заосмотрений Найсв. Тайнами, дня 21. грудня 1929 р. в 68-ім році життя. Сумний похоронний обряд відбудеться в середу, дня 25. грудня в 9-ій годині рано.

Горем прибиті **діти й внуки.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Е. Ю. Пеленський: **„Пластовий гурток".** Підручник для пластунів. Вид-во „Вогні", Львів 1930. Видане з ілюстраціями і світлинами. Стор. 44. Форм. 16°.

ЖУРНАЛИ:

„Пластун", часопис пластової молодежи. Р. V. за грудень 1929 і січень 1930 р. Ч. 3—4. Ужгород.

„Зиз", журнал сатири і гумору. Рік VI. Ч. 17. Львів, 15. грудня 1929.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (театр ім. Тобілевича). — (Саля Ремісничої Палати, пл. Стрілецька):

Середа, 25. грудня, год. 7·30 веч. Не ходи Грицю.

Четвер, 26. грудня, год. 3. попол. Чорт (Мольнара).

Четвер, 26. грудня, год. 7·30 веч. Несподіванка (Розтворовського) премієра.

Великий Міський Театр:

Середа, 25. грудня, год. 7·30 веч. Княжна Шікаго.

Четвер, 26. грудня, год. 3·30 попол. Артисти.

Четвер, 26. грудня, год. 7·30 веч. Княжна Шікаго.

Пятниця, 27. грудня, година 7·30 веч. Княжна Шікаго.

Субота, 28. грудня, год. 3·30 попол. Чудодійний перстень (представлення для дітей і молоді).

Субота, 28. грудня, година 7·30 веч. Княжна Шікаго.

Малий Міський Театр:

Середа, 25. грудня, год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген".

Четвер, 26. грудня, год. 3·30 попол. Соловяні вдівці.

Четвер, 26. грудня, год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген".

Пятниця, 27. грудня, год. 7·30 веч. „Щодня в 5-ій".

Субота, 28. грудня, год. 7·30 веч. „Щодня в 5-тій".

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Середа, 25. XII., „Львів у ночі"; дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: Ноїв ковчег (Дольорес Костельо, Джордж О' Брієн).

КАСІНО: Княжна Ольга (Гарі Лідтке).

КОЛЬОСЕЙ: Ватажок засудженців. (Фейрбенкс). Лицарі вогню.

ЛЕВ: Ноїв ковчег (Дольорес Костельо, Джордж О' Брієн).

МАРУСЕНЬКА: Щораз скорше (Гарольд Льойд).

ОАЗА: Найгарніша жінка Парижа.

ПАЛЯС: Звукова фільма „Білі тіни". (Діється на Полінезійських островах).

ПАН: Арабська авантюра (Дві арабські ночі).

ПАСАЖ: Чорний їздець (Уіліем Десмонд). Тиждень Пата та Гомонта й американська комедія.

СІНЛЕВЕ: Білі ночі (Лявра ля Плянте).

ФАТАМОРГАНА: Венера (Констанція Тальмедж).

ХИМЕРА: Роман графині Л.

УТІХА: Пат і Паташон, як герої.

Програма радіо.

Четвер 26. XII. 1929.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження з Познаня. **Ляйпціґ** (259) 9·00 Богослуження. **Талін** (296) 18·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 13·00 Солісти. **Гамбург** (372) 10·55 Богослуження в церкві св. Миколая. **Берлін** (418) 14·00 Програма для дітей. **Стокгольм** (436) 14.00 Симфонічний концерт. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет. **Прага** (487) 16·30 Орхестра. **Міляно** (501) 17·00 Радіоквінтет. **Брюссель** (509) 18·00 Концерт радіотрія. **Відень** (516,3) 19·30 Хор народньої опери і солісти. **Мюнхен** (533) 10·00 Евангелицьке богослуження. **Будапешт** (550) 16·00 Коляди. **Москва** (825) 15·30 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 16·40 Народні пісні. **Париж**(1725) 21·00 Концерт.

Пятниця 27. XII. 1929.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт варш. фільгармонії. **Краків** (312,8) 12·05 Грамофони. **Ляйпціґ** (259) 16·00 Концерт. **Талін** (296) 17·15 Естонська музика. **Льондон** (356,3) 20·45 Концерт Ізольди Манже. **Гамбург** (372) 16·15 Народні пісні. **Берлін** (418) 17·09 Давня скрипкова музика. **Стокгольм** (436) 18·30 Гармонія. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет. **Прага** (487) 21·30 Старі німецькі пісні. **Брюссель** (509) 18·00 Концерт радіотрія. **Відень** (516,3) 16·30 Концерт солістів. **Мюнхен** (533) 16·30 Домашня музика. **Будапешт** (550) 20·40 Концерт на фортепіян. **Ленінград** (1000) 16.30 Твори Ліста (грає піяніст Шмідт) **Париж** (1725) 21·45 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші сходини українського лікарського товариства відбудуться в четвер, дня 26. XII. в год. 7. вечером в домівці протиалькогольного товариства „Відродження" при вул. Гродзіцких ч. 4/III другі сходи. 1—1

Старші Пластуни! Увага! Збірка учасників 1-ої частини 1-ого Зим. Пласт. Табору в пятницю дня 27. грудня в год. 12 ій коло монастиря оо. Василіян в Крехові. Виїзд зі Львова в пятницю в год. 7·15 рано з Головного Двірця. Остання залізнича стація — Глинсько на лінії Львів-Белзець. На випадок браку снігу евентуальний виїзд зі Львова в неділю дня 30. XII. — Булава Табору. 1155 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні жіночі годинники перероблюємо на ручні. 1002 26—?

КОЛЯДИ. В. Безкоровайний: „При Яслиці" — збірка коляд на фортепян. 5—5

КОНЦИПІЄНТА рутинованого потребує від 15. січня 1930 адвокат д-р Булак в Сколім. Подати умови. Неприняті оферти лишуться без відповіди. 1116 3—3

КОЛЯДИ на мішаний хор Ярославенка за 3·— золоті продає книгарня Шевченка у Львові. 1100 3-6

ДАМ зналіне за нотес, згублений дня 17. XII. 1929. — Тичинський, пл. Юра ч. 7. 1154 1—1

ВІЛЛЯ 3 покої і кухня вільні, крім того 150 зол. місячний чинш, город, околиця Личаків за три тисячі долярів, Ігнат, Львів, вул. Куркова ч. 24. 1151

Конкурс.

Двох польоністів і одного клясичного фільольоґа потребує негайно „Рідна Школа", Львів, Ринок, ч. 10/II. 1154 1—1

Присилайте передплату!

УВАЖАЙТЕ НА ОХОРОННИЙ ЗНАК!

AMOL

AMOL

ДОВГІ ЛІТА В УЖИТТЮ І ПРИЗНАНИЙ ЗА НАЙЛУЧШИЙ

ПОТРІБНИЙ ДЛЯ СПОРТОВЦІВ І ТУРИСТІВ, ЗМІЦНЮЄ НЕРВИ І ОЖИВЛЯЄ, ПЕРШОРЯДНИЙ СЕРЕДНИК ДО НАСОВАННЯ

ВСЮДИ ДО НАБУТТЯ!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних **хоріб та лікарської косметики**

ординує від 8—10½, 14—18. в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Дітермія. Криотерапія. Сепаратові почекальні.

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.

826 Телефон 65—87. 40—?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виривання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Полекші в сплатах. Тел. 65—73.

Найдешевші!!!

В новоотвореній українській крамниці можна купити 1121 3—3

ґрамофони, краєві і заграничні плити, як також **всілякі музичні інструменти.**

Лічничі апарати на складі.

ІВАН БУНДА, Львів, вул. СИКСТУСЬКА ч. 29, тел. 81—11.

Ширіть наш часопис!